

Sygn. akt: I C 2308/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2020 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Edyta Sikorska
-----------------	--------------------

po rozpoznaniu w dniu 29 października 2020 r. w Kielcach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **J. K. (1)**

przeciwko (...) **Spółka Akcyjna w W.**

o zapłatę zadośćuczynienia

I. zasądza od (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz J. K. (1) kwotę 60.000 zł (sześćdziesiąt sześć złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 30 sierpnia 2019 roku do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo w pozostałej części;

III. nakazuje ściągnąć od (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Kielcach) kwotę 3.000 zł (trzy tysiące złotych) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych;

IV. zasądza od (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz J. K. (1) kwotę 1.805,67 zł (jeden tysiąc osiemset pięć złotych sześćdziesiąt siedem groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 2308/19

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 25 września 2019r. powódka J. K. (1) domagała się zasądzenia na jej rzecz od pozwanego (...) S.A. w W. kwoty 90.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 30 sierpnia 2019r. do dnia zapłaty tytułu zadośćuczynienia zgodnie z art. 448 w zw. z art. 24 § 1 kc oraz kosztów procesu.

Uzasadniając żądanie powódka podała, że w dniu 25 kwietnia 2002r. doszło do wypadku komunikacyjnego w Gorzyczanach. Kierująca pojazdem marki R. nr rej. (...) C. O. nie zachowując należytej ostrożności przy rozpoczęciu manewru wyprzedzania ciągnika U. nr rej. (...), kierowanego przez E. K., doprowadziła do zderzenia z tym ciągnikiem, w wyniku czego na skutek wielonarządowych obrażeń ciała poniósł śmierć jadący na ciągniku Ł. K.. C. O. wyrokiem Sądu Rejonowego w Sandomierzu z dnia 27 stycznia 2003r. sygn. akt II K 392/02 została uznana za winną zarzucanego jej czynu z art. 177 § 2 k.k. i skazana na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 4 lata. Pismem z dnia 22 lipca 2019r. powódka zgłosiła stronie pozwanej swoje roszczenie tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w związku ze śmiercią syna. Pozwany decyzją z dnia 30 lipca

2019r. odmówił wypłaty zadośćuczynienia, wskazując na ugodę zawartą w dniu 23 kwietnia 2003r., zgodnie z którą wszelkie roszczenia związane ze szkodą zostały zaspokojone.

Powódka podniosła, że nagła śmierć syna była dla niej dużą traumą i obciążeniem psychicznym, pociągnęła za sobą osłabienie jej aktywności życiowej, wywołała głęboki ból, poczucie straty, pustki i bezsensu życia, z którym nie była w stanie sobie poradzić, a żałoba po jego stracie trwa do chwili obecnej. Zmarły był jej pierwszym dzieckiem, wspólnie tworzyli szczęśliwą rodzinę. Ł. K. był dzieckiem pomocnym, grzecznym. Rodzice planowali, że kiedy dorośnie, zajmie się gospodarstwem rodzinnym. Śmierć ukochanego syna przekreśliła możliwość wspólnego przeżywania przez nich następnych lat i czerpania radości z rozwoju dziecka.

Powódka, przywołując wskazane w uzasadnieniu pozwu orzecznictwo, swoje roszczenie oparła o przepisy art. 448 kc w zw. z art. 24 § 1 kc. W zakresie twierdzeń pozwanego, w oparciu o wykładnię oświadczeń woli, podkreśliła, że zawarta między stronami ugoda dotyczyła wyłącznie odszkodowania przysługującego na podstawie art. 446 § 3 kc, bowiem w przestrzeni prawnej nie istniały wówczas judykaty Sądu Najwyższego, w których tenże Sąd wypowiedziałby się w przedmiocie dopuszczalności dochodzenia zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych w związku z utratą osoby najbliższej, której śmierć nastąpiła przed dniem 3 sierpnia 2008r., tj. przed dniem wejścia w życie art. 446 § 4 kc. Skoro zaś w świadomości profesjonalistów – prawników nie istniała wiedza o takiej możliwości, to tym bardziej nie mogła mieć jej powódka, zaś osoba zrzekająca się roszczeń musi swoją świadomością obejmować to jakie roszczenia jej przysługują.

Niezależnie od powyższego w oparciu o orzecznictwo Sądu Najwyższego sformułowanie ugody: „...objęte ugodą odszkodowania wyczerpują w całości ich żądania z tytułu śmierci syna Ł. K. w wypadku komunikacyjnym z dnia 25.04.2002r.” można uznać za klauzulę abuzywną (art. 385¹ – 385³ kc) i ocenić ją jako sprzeczną z zasadami współzycia społecznego (art. 58 § 2 kc), a wobec faktu, iż bez tego postanowienia ugoda nie zostałaby zawarta, sankcją nieważności może być dotknięta cała ugoda. Nadto, wypłacona dotychczas na rzecz powódki kwota świadczeń jest rażąco niska w stosunku do doznanej przez nią krzywdy.

Roszczenie w zakresie odsetek za opóźnienie powódka oparła o przepisy art. 481 § 1 kc w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (pozew – k. 3-8).

Pozwany (...) S.A. w W. wnosił o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podniesiono, że:

Bezsporne między stronami jest to, iż pozwany zawarł z posiadaczem pojazdu matki R. nr rej. (...) umowę obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych w okresie, w którym miał miejsce wypadek z dnia 25 kwietnia 2002r. Pozwany podniósł zarzut powagi rzeczy ugodzonej, gdyż w toku likwidacji zawarł z powódką i J. K. (2) ugodę, na mocy której wypłacił im po 20.000 zł tytułem odszkodowania za pogorszenie ich sytuacji życiowej oraz kwotę 630 zł tytułem odszkodowania za koszty pogrzebu. Kwoty te zostały pomniejszone o 10 % z tytułu przyczynienia się poszkodowanego. Postanowieniem ugody powódka i J. K. (2) oświadczyli, iż objęte ugodą odszkodowania wyczerpują w całości żądania z tytułu śmierci syna i zrzekli się dochodzenia w przyszłości innych roszczeń.

Pozwany wskazał, że w dacie zawarcia ugody istniały przepisy, które umożliwiały dochodzenie roszczeń od ubezpieczyciela również z tytułu zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej (art. 448 kc), natomiast przed wejściem w życie § 4 art. 446 kc w orzecznictwie przyjmowano, iż stosowne odszkodowanie obejmuje także elementy krzywdy niemajątkowej. Podniósł, iż środki wypłacone powódce uwzględniały rekompensatę majątkowego i niemajątkowego uszczerbku. Wskazał także, że powódka zawierając ugodę była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika. Nie ma zatem podstaw do uznania przedmiotowej ugody za nieważną. Nadto wypłacone ówczesne kwoty miały wyższą

siłę nabywczą niż obecnie. Wskazując pomocniczo na różnicę między kwotą minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2003r. – 800 zł i w 2019r. – 2.250 zł, ówczesna kwota 20.000 odpowiadałaby dzisiejszej kwocie 56.250 zł.

Z ostrożności procesowej pozwany podniósł, że roszczenie powódki jest rażąco wygórowane, wskazując przy tym na znaczny upływ czasu od daty zdarzenia do wytoczenia powództwa, a także powołując się na orzecznictwo stwierdził, iż rozmiar krzywdy należy ustalić na dzień wydania wyroku i data wymagalności odsetek ustawowych winna zostać określona na dzień wyrokowania. Jednocześnie wysokość zadośćuczynienia powinna być utrzymana w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa (odpowiedź na pozew – k. 47-49).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 25 kwietnia 2002r. doszło do wypadku komunikacyjnego w Gorzyczanach. Kierująca pojazdem marki R. nr rej. (...) C. O. nieumyślnie naruszyła zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym poprzez niezachowanie należytej ostrożności przy rozpoczęciu manewru wyprzedzania ciągnika U. nr rej. (...), kierowanego przez E. K., przez co doprowadziła do zderzenia z tym ciągnikiem, w wyniku czego wielonarządowych obrażeń ciała skutkujących śmiercią doznał jadący na ciągniku Ł. K. – syn powódki. E. K. (teść powódki) oraz pozostali pasażerowie, tj. powódka oraz jej drugi syn wówczas 12-letni S. K. nie odnieśli żadnych obrażeń.

C. O. wyrokiem Sądu Rejonowego w Sandomierzu z dnia 27 stycznia 2003r. sygn. akt II K 392/02 została uznana za winną popełnienia opisanego wyżej czynu stanowiącego występki z art. 177 § 2 k.k., za który Sąd wymierzył jej karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 4 lata oraz grzywnę w wysokości 500 zł.

W dacie zdarzenia posiadacz pojazdu marki R. nr rej. (...) posiadał zawartą z pozwanym umowę w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych.

W dniu 23 kwietnia 2003r. powódka i jej mąż J. K. (2) w obecności reprezentującego ich adwokata mec. M. C. zawarli z pozwanym ugodę pozasądową, na mocy której pozwany wypłacił im obojgu kwoty po 20.000 zł tytułem znacznego pogorszenia ich sytuacji życiowej po śmierci syna Ł. K.. Otrzymali ponadto łącznie kwotę 630 zł tytułem zwrotu poniesionych kosztów pogrzebu syna. Wyżej wymienione kwoty były pomniejszone o 10% z tytułu przyczynienia się Ł. K. do powstania szkody. Ugoda nie obejmowała zapłaty za nagrobek, która miała zostać rozpatrzona odrębnie po wybudowaniu nagrobka i po złożeniu faktury za jego wykonanie. J. K. (1) i J. K. (2) oświadczyli, iż objęte ugodą odszkodowania wyczerpują w całości ich żądania z tytułu śmierci syna Ł. K. w wypadku komunikacyjnym z dnia 25 kwietnia 2002r. oraz że w przyszłości żadnych roszczeń z tego tytułu do (...) S.A. nie będą wnosić oraz zrzekli się roszczeń w zakresie objętym ugodą.

Ł. K. w chwili śmierci miał 13 lat, chodził do 6 klasy szkoły podstawowej. Był pierwszym dzieckiem powódki i jej męża J. K. (2). Gdy podrośł, pomagał matce we wszystkim. Powódka i J. są także rodzicami syna S. K. urodzonego w (...)r. oraz córki A. K. urodzonej w (...) r. Małżonkowie K. i troje ich dzieci tworzyli zżyłą i kochającą się rodzinę. Powódka swoje dzieci traktowała na równi, każde z nich kochała tak samo.

Nagła śmierć syna Ł. była dla powódki dużą traumą i obciążeniem psychicznym. Przez pierwsze kilka tygodni po wypadku nie była w stanie zajmować się młodszymi dziećmi, którymi zmuszeni byli wówczas opiekować się dziadkowie. J. K. (1) przez 5 lat po zgonie syna korzystała z pomocy psychiatry, miała przepisywane leki, które przyjmowała przez 3 lata, a potem zmniejszała ich dawki, gdyż miała jeszcze dwoje dzieci, którymi musiała się zajmować, zwłaszcza najmłodszą córką. Nie korzystała z terapii psychologicznej. Obecnie powódka funkcjonuje dużo lepiej, ale nadal tęskni za nieżyjącym synem, przeżywa jego brak i płacze, zwłaszcza w święta czy jego urodziny, obwinia się o jego śmierć. Wraz z mężem często odwiedza grób syna, zamawia msze za jego duszę. Występują u niej napady bezsenności, boi się o pozostałe dzieci, szczególnie o syna S., który pracuje jako kierowca. Od wielu lat jest leczona z powodu schorzeń układu krążenia i arytmii serca – na tle stresogennym. Z tego powodu stale przyjmuje leki.

Powódka mieszka z mężem i synem S. w Gorzyczanach, córka A. mieszka w R., gdzie studiuje, do domu rodzinnego przyjeżdża w wakacje i na weekendy. S. i A. rodzeństwo K. planują w przyszłości założyć własne rodziny i mieć dzieci. Małżonkowie K. są dobrym małżeństwem, stanowią dla siebie wzajemne wsparcie, powódka może także liczyć na wsparcie swoich młodszych dzieci. Powódka po ślubie nigdy nie pracowała zawodowo, pracowała natomiast w należącym do niej i męża 5-hektarowym gospodarstwie sadowniczym, którym nadal się zajmuje. Mąż pomaga jej w sadzie na tyle, na ile jest w stanie, gdyż jest na rencie chorobowej. Małżonkowie handlują wyhodowanymi w gospodarstwie jabłkami.

Pismem z dnia 3 stycznia 2012r. powódka i J. K. (2) wystąpili do pozwanego, wnosząc o wypłatę na ich rzecz kwoty 7.000 zł tytułem poniesionych kosztów nagrobka wystawionego dla ich zmarłego syna Ł. K., podnosząc, iż zawarta w dniu 23 kwietnia 2003r. ugoda nie obejmuje zapłaty za nagrobek.

Decyzją z dnia 10 stycznia 2012r. pozwany przyznał powódce odszkodowanie w kwocie 20.783,50 zł obejmujące stosowne odszkodowanie z tytułu znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej i koszty pogrzebu, informując, iż odszkodowanie to zostanie przekazane do dnia 10 stycznia 2012r.

Pismem z dnia 1 lutego 2012r. pozwany odmówił małżonkom K. Przyznania odszkodowania z tytułu poniesionych kosztów nagrobka. Z uwagi na złożone przez małżonków K. odwołanie od tej decyzji pozwany w dniu 27 marca 2012r. postanowił zmienić stanowisko i zlecić rozpatrzenie roszczeń w sprawie zwrotu kosztów wybudowania nagrobka w oparciu o dostarczoną dokumentację. Decyzją z dnia 30 marca 2012r. adresowaną do powódki pozwany poinformował, iż do dnia 2 kwietnia 2012r. nastąpi wypłata dodatkowej kwoty 2.565 zł z tytułu odszkodowania.

Pismem z dnia 8 lipca 2016r. pozwany poinformował powódkę m.in. o uznaniu zadośćuczynień pieniężnych za krzywdę w kwotach 10.800 zł i 16.200 zł, stanowiących zadośćuczynienia dla żyjących dzieci powódki A. K. i S. K. za krzywdę wskutek śmierci ich brata.

Pismem z dnia 22 lipca 2019r. powódka i J. K. (2) wystąpili do pozwanego, wnosząc o przyznanie na ich rzecz kwot po 120.000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w związku ze śmiercią syna Ł. K.. W odpowiedzi z dnia 5 grudnia 2016r. pozwany poinformował ich, że brak jest podstaw do przyznania na ich rzecz zadośćuczynienia po śmierci Ł. K. z uwagi na zawartą w dniu 23 kwietnia 2003r. ugodę.

Pismem z dnia 22 lipca 2019r. powódka i jej mąż wystąpili ponownie do pozwanego, wnosząc o przyznanie na ich rzecz kwot po 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w związku ze śmiercią syna Ł. K.. W odpowiedzi z dnia 30 lipca 2019r. pozwany poinformował ich, iż nie widzi podstaw do przyznania zadośćuczynienia na ich rzecz na podstawie art. 448 w zw. z art. 24 § 1 kc, powołał się przy tym na zawartą w dniu 23 kwietnia 2003r. ugodę pozasądową.

Powyższy stan faktyczny ustalono w oparciu o następujące dowody: kopia wyroku SR w Sandomierzu z dn. 27.01.2003r. – k. 11, kopia pisma z dn. 22.07.2019r. z kopią potwierdzenia nadania – k. 12-15, wydruk decyzji pozwanego z dn. 30.07.2019r. - k. 16-18, kopia ugody z dn. 23.04.2003r. – k. 19, kopia oświadczenia powódki z dn. 1.07.2019r. – k. 20, kopia zaświadczenia lekarskiego – k. 21, kopia odpisu skróconego aktu zgonu – k. 22, kopie fotografii – k. 23-24, wydruk akt szkody (...) – k. 83-133, wydruk listy wypłat odszkodowań – k. 157-158, wydruki pism pozwanego z dn. 10.01.2012r., 30.03.2012r., 1.04.2016r. i 23.11.2015r. – k. 159-167, zeznania świadka S. K. (częściowo) – protokół rozprawy z dn. 3.01.2020r. – k. 72v-73, zeznania świadka J. K. (2) – protokół rozprawy z dn. 3.01.2020r. – k. 73, zeznania powódki - protokół rozprawy z dn. 24.01.2020r. – k. 81v-82.

Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 kpc pominął wniosek powódki zawarty w piśmie procesowym datowanym na 2 lipca 2020r. o ponowne zobowiązanie pozwanego do złożenia wyjaśnień co do kwot wypłat dla powódki (postanowienie z dn. 29.10.2020r. – K.179 z zw. z wnioskiem z w/w pisma – K.173). Powódka w powołanym piśmie zaprzeczyła, aby w 2012r. otrzymała od pozwanego świadczenie w kwocie 20.783,50 zł, o czym mowa w piśmie pozwanego z dnia 22 czerwca 2020r. (zob. w/w pismo – K.156). Wprawdzie przedłożone przez pozwanego wydruki

dokumentów z akt szkody są mocno nieczytelne i niejasne nawet dla Sądu co do tego jakie kwoty, z jakiego tytułu i kiedy zostały faktycznie przyznane i rzeczywiście wypłacone, tym bardziej takie muszą być dla osoby nieposiadającej wykształcenia prawniczego (powódka z zawodu jest sprzedawcą – K.81v), lecz niewątpliwie kwestionowana kwota 20.783,50 zł jest kwotą odszkodowania, o czym świadczy treść decyzji pozwanego z dnia 10 stycznia 2012r. (wydruk w/w decyzji – K.125v), natomiast przedmiotem niniejszej sprawy sądowej jest zadośćuczynienie za krzywdę. Dla tego przedmiotu sprawy znaczenie ma jedynie okoliczność czy w toku dalszej likwidacji szkody, toczącej się od 2012r., została powódce wypłacona przez pozwanego jakakolwiek kwota tytułem zadośćuczynienia. Pozwany w piśmie procesowym z dnia 22 czerwca 2020r. przyznał, iż kwoty 10.800 zł i 16.200 zł, o jakich mowa w piśmie pozwanego z dnia 8 lipca 2016r. stanowiącym kartę 57/100 akt szkody, dotyczą one dzieci powódki: A. K. i S. K. (K.156v w zw. K.112). Oznacza to, że powódce nie została przez pozwanego przyznana osobiście na jej rzecz żadna kwota zadośćuczynienia za krzywdę, która to okoliczność wcześniej budziła wątpliwości Sądu.

Dowodom osobowym w postaci zeznań świadka i powódki Sąd generalnie dał wiarę za wyjątkiem części zeznań świadka S. K., w których zeznał, iż jego matka oprócz pomocy psychiatry korzystała także z pomocy psychologa, gdyż terapii psychologicznej nie potwierdza sama powódka. W pozostałej części jego zeznania oraz w całości zeznania powódki i świadka J. K. (2) zostały uznane za prawdziwe z uwagi na ich wzajemną korelację.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne w części.

Pozwany nie kwestionował swej legitymacji biernej w niniejszej sprawie, przyznając na wstępie uzasadnienia odpowiedzi na pozew, iż bezsporne między stronami jest to, iż zawarł z posiadaczem pojazdu matki R. nr rej. (...) umowę obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych w okresie, w którym miał miejsce wypadek z dnia 25 kwietnia 2002r.

Pozwany podniósł zarzut powagi rzeczy ugodzonej, lecz w ocenie Sądu nie zasługuje on na uwzględnienie.

Niesporne między stronami było to, że w dniu 23 kwietnia 2003r. została zawarta ugoda, której kopię powódka sama załączyła do pozwu, na mocy której to ugody powódce została wypłacona kwota 20.000 zł tytułem znacznego pogorszenia sytuacji życiowej po śmierci syna Ł. oraz że przyznano jej i jej mężowi kwotę 630 zł tytułem zwrotu poniesionych kosztów pogrzebu syna, podstawę prawną zatem przyznania wyżej wymienionych kwot stanowią przepisy art. 446 § 3 kc i art. 446 § 1 kc. Ewidentne jest to, że w ugodzie stwierdzono, iż ugoda nie obejmuje opłaty za nagrobek oraz że powódka i jej mąż oświadczyli, iż objęte ugodą odszkodowania wyczerpują w całości ich żądania z tytułu śmierci syna Ł. K. w wypadku komunikacyjnym z dnia 25 kwietnia 2002r. oraz że w przyszłości żadnych roszczeń z tego tytułu do (...) S.A. nie będą wnosić oraz zrzekli się roszczeń w zakresie objętym ugodą – takie uregulowania zostały zawarte w § 2 i 4 ugody.

W dacie zawarcia przedmiotowej ugody nie obowiązywał jeszcze przepis art. 446 § 4 kc stanowiący, iż sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Przepis ten został bowiem dodany przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30 maja 2008r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2008r. Nr 116 poz. 731) zmieniającej ustawę Kodeks cywilny z dniem 3 sierpnia 2008r. Niewątpliwie dodany w wyniku wspomnianej nowelizacji paragraf nie ma zastosowania do krzywd powstałych – jak w niniejszej sprawie – przed dniem 3 sierpnia 2008r. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dn. 21.10.2009r. sygn. I PK 97/09, nie publ., i z dn. 10.11.2010r. sygn. I CSK 248/10, nie publ.). Zgodnie natomiast z utrwalonym orzecznictwem najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 kc w zw. z art. 24 § 1 kc zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008r. (zob. np. uchwałę Sądu Najwyższego z dn. 22.10.2010r. sygn. III CZP 76/10, OSP 2011/9/96, LEX nr 604152). Przepis art. 448 kc stanowi, iż w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia; przepis art. 445 § 3 kc stosuje się.

Takie brzmienie tegoż przepisu obowiązuje od dnia 28 grudnia 1996r. (Dz.U. z 1996r. nr 114 poz. 542 - art. 1), a przed wyżej wymienionym dniem poszkodowany mógł żądać, aby sprawca uiścił odpowiednią sumę pieniężną (nie nazwaną zadośćuczynieniem) tylko na rzecz Polskiego Czerwonego Krzyża. Na powyższą okoliczność chciał się najprawdopodobniej powołać pozwany, twierdząc w uzasadnieniu odpowiedzi na pozew, iż aktualny stan prawny w zakresie roszczeń z tytułu zadośćuczynienia po śmierci osoby bliskiej z art. 448 kc obowiązuje od 28.12. (...). (zob. K.47v) – zapewne pozwanemu chodziło o wskazaną wyżej przez Sąd datę 28 grudnia 1996r.

W 2003r., w dacie zawarcia przez strony przedmiotowej ugody, mimo cytowanego wyżej obowiązującego od 28 grudnia 1996r. brzmienia przepisu art. 448 kc, w praktyce sądowej i orzecznictwie nie było jednak stosowane uregulowanie zawarte w tym przepisie do dochodzenia przez osoby bliskie zmarłemu zadośćuczynienia za krzywdę, jakiej doznali wskutek jego śmierci. Orzeczenia takie zaczęły pojawiać się dopiero w nowszym orzecznictwie, począwszy od 2005r. I tak Sąd Apelacyjny w Gdańsku w uzasadnieniu wyroku z dnia 23 września 2005r. sygn. I ACa 554/05 (nie publ.) stwierdził, że szczególna więź rodziców z dzieckiem, przysługująca zarówno dziecku, jak i rodzicom w prawidłowo funkcjonującej rodzinie, zasługuje na status dobra osobistego, podlegającego ochronie przewidzianej w art. 24 § 1 kc. Następnie Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 stycznia 2010r. sygn. IV CK 307/09 (nie publ.) uznał, że spowodowanie śmierci osoby bliskiej może stanowić naruszenie dóbr osobistych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 kc. Wreszcie została podjęta przez Sąd Najwyższy w dniu 22 października 2010r. w sprawie sygn. akt III CZP 76/10 szeroko znana uchwała, zgodnie z którą najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 kc w zw. z art. 24 § 1 kc zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008r. (OSP 2011/9/96, LEX nr 604152). W 2003r. natomiast, jak wyżej podkreślono, takie orzecznictwo jeszcze nie istniało.

W takiej sytuacji zarzut powagi rzeczy ugodzonej nie może zostać uznany za zasadny, skoro nie został jeszcze wprowadzony przepis art. 446 § 4 kc, nie były wydawane orzeczenia powołujące się na naruszenie dobra osobistego poprzez zerwanie więzi emocjonalnej rodzica z dzieckiem wskutek jego zgonu i możliwość zasądzenia wówczas na rzecz rodzica zadośćuczynienia (pomijając oczywiście stany faktyczne przewidziane przepisem art. 445 § 1 kc, gdy rodzic w następstwie śmierci dziecka doznał wstrząsu psychicznego prowadzącego do rozstroju jego zdrowia), powódka zatem nie mogła zrzec się prawa dochodzenia w przyszłości zadośćuczynienia, jeśli nawet potencjalnie nie zakładała, że może przysługiwać jej zadośćuczynienie pieniężne. Nadto literalne brzmienie § 4 przedmiotowej ugody dowodzi tego, że powódka zrzekła się jedynie roszczeń w zakresie objętym ugodą, a więc w zakresie odszkodowania z art. 446 § 3 kc za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci syna oraz odszkodowania z art. 446 § 1 kc z tytułu poniesionych kosztów pogrzebu (kopia w/w ugody – K.19).

Co więcej, pozwany w niniejszej sprawie podnosi zarzut powagi rzeczy ugodzonej w zakresie żadanego zadośćuczynienia, podczas gdy takiego zarzutu nie podnosił w postępowaniu likwidacyjnym co do kosztów pogrzebu, o czym świadczy decyzja pozwanego z dnia 8 lipca 2016r., gdzie osobno są ujęte kwoty uznanych przez pozwanego roszczeń za koszty nagrobka – 5.130 zł i koszty pogrzebu – 5.000 zł (zob. wydruk w/w decyzji – K.112), mimo że w § 2 ugody określono, że niniejsza ugoda nie obejmuje jedynie zapłaty za nagrobek, zaś § 4 ugody dotyczący zrzeczenia się roszczeń w zakresie objętym ugodą niewątpliwie dotyczy odszkodowania m.in. za poniesione koszty pogrzebu (§ 1 ugody – K.19).

Z uwagi na powyższe zbędne było dopuszczanie przez Sąd dowodu z zeznań świadka adw. M. C. zawnioskowanego przez pozwanego na okoliczność „zawarcia przez powódkę z pozwanym ugody, w której powódka oświadczyła, że wszelkie należności objęte ugodą wyczerpują żądania z tytułu śmierci syna”, toteż Sąd pominął ten wniosek dowodowy na podstawie przepisu art. 235² § 1 pkt 5 kpc, abstrahując już nawet od kwestii, czy zawnioskowany świadek będący adwokatem reprezentujący powódkę w toku likwidacji szkody w 2003r. po upływie 17 lat może cokolwiek pamiętać, jeśli małżonkowie K. byli tylko jednymi z jego klientów, a w każdym razie pozwany nie twierdził, aby małżonkowie K. byli związani z w/w adwokatem w inny sposób niż poprzez stosunek pełnomocnictwa (protokół rozprawy z dn. 29.05.2020r. – K.144).

Powództwo co do zasady jest więc uzasadnione, gdyż, jak wyżej stwierdzono, najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 kc w zw. z art. 24 § 1 kc zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę. W sytuacji śmierci dziecka dobrem osobistym, które zostaje naruszone, jest więź emocjonalna między rodzicem a dzieckiem, która uległa zerwaniu wskutek śmierci dziecka, co powoduje doznanie przez rodzica określonej krzywdy (art. 23 dobra osobiste wymienia jedynie przykładowo).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem na rozmiar krzywdy mają wpływ przede wszystkim dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem tego odejścia, roli pełnionej w rodzinie przez osobę zmarłą, stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał znaleźć się w nowej rzeczywistości i zdolność jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy oraz wiek pokrzywdzonego. Każdy wypadek krzywdy musi być indywidualizowany z uwzględnieniem okoliczności sprawy. Ustalając rozmiar krzywdy należy opierać się na kryteriach zobiektywizowanych, a nie kierować się wyłącznie subiektywnymi odczuciami pokrzywdzonego wskutek śmierci dziecka (zob. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dn.3.11.2017r. sygn. akt I ACa 605/17, LEX nr 2457573).

W niniejszej sprawie stwierdzić należy, że śmierć syna Ł. niewątpliwie stanowiła dla powódki zdarzenie traumatyczne, która to trauma pociągnęła za sobą osłabienie jej aktywności życiowej (przez kilka tygodni po zgonie syna nie była nawet w stanie opiekować się młodszymi dziećmi), wywołała głęboki ból, poczucie straty, pustki. Po jego śmierci powódka bardzo długo dochodziła do siebie – przez 5 lat wymagała specjalistycznej opieki psychiatrycznej, w tym przez 3 lata musiała przyjmować przepisywane przez psychiatrę leki, których dawki stopniowo zmniejszała z uwagi na konieczność bycia matką także dla pozostałych dzieci. Ł. K. był jej pierwszym dzieckiem, z którym z tego względu łączyła ją szczególna więź, nadto do wypadku doszło w jej obecności, jej samej zaś nic się nie stało, musiała zatem widzieć obrażenia jakich doznał syn i cierpienia, jakich doznawał. Choć od wypadku minęło kilkanaście lat, powódka nadal tęskni za synem, myśli o nim zwłaszcza w ważnych rodzinnych momentach typu święta czy jego rodziny, regularnie bywa na jego grobie, szuka pocieszenia w kościele, zamawiając msze za syna, analizuje przyczynę wypadku, obwinia się o śmierć syna, ma w sobie stały lęk o bezpieczeństwo żyjących dzieci, występuje u niej okresowa bezsenność, ma problemy kardiologiczne na tle stresogennym (zob. wydruk zaświadczenia lekarskiego – K.94), co najmniej w części w związku z doznaną po zgonie syna traumą.

Z drugiej strony nie można pominąć okoliczności, że od chwili śmierci syna upłynęło już przeszło 18 lat, powódka wróciła co codziennej aktywności, przede wszystkim na niej spoczywa praca związana z kilkuhektarowym gospodarstwem sadowniczym (mąż jest na rencie i z uwagi na stan zdrowia tylko pomaga żonie) i radzi sobie z tymi obowiązkami, nie jest zupełnie osamotniona, gdyż ma kochającego męża i dwoje równie kochających ją dzieci, na których wsparcie i pomoc zawsze może liczyć, co wynika z ich zeznań.

Ustalając wysokość należnego powódce zadośćuczynienia Sąd miał na uwadze także to, że Ł. K. w 10 % przyczynił się do powstania szkody (przyczynienie wynika z treści ugody – zob. § 1 ugody – K.19) oraz to, że ugodzone w 2003r. odszkodowanie z art. 446 § 3 kc zapewne uwzględniało także elementy natury niemajątkowej, gdyż sfera zastosowania art. 446 § 3 kc przed dodaniem § 4 zgodnie z ówczesnym orzecznictwem nie ograniczała się tylko do szkód mających charakter materialny, gdyż za pogorszenie sytuacji życiowej było uznawane także doznanie silnego wstrząsu psychicznego na skutek tragicznej śmierci osoby najbliższej, co pociągało za sobą np. osłabienie jej aktywności życiowej.

W świetle powyższego w ocenie Sądu, adekwatnie do doznanej przez powódkę krzywdy i przy uwzględnieniu wszystkich wyżej wymienionych okoliczności, należało zasądzić na rzecz powódki kwotę 60.000 zł tytułem zadośćuczynienia, co uczyniono w pkt I wyroku. Odsetki ustawowe za opóźnienie od zasądzonej kwoty należą się wbrew twierdzeniom pozwanego nie od daty wyrokowania (orzecznictwo sądowe kwestionujące tę datę jest już utrwalone), a zgodnie z żądaniem pozwu od dnia 30 sierpnia 2019r., gdyż pozwany w dniu 30 lipca 2019r. odmówił

powódce przyznania zadośćuczynienia (wydruk decyzji pozwanego – K.16-18), a zgodnie z przepisem art. 817 § 1 kc ma on ustawowy termin 30 dni na likwidację szkody.

Powództwo ponad kwotę 60.000 zł jako zbyt wygórowane w okolicznościach niniejszej sprawy podlegało oddaleniu (pkt II wyroku).

Orzeczenie w pkt III wyroku oparto o przepisy art. 113 ust. 1 ustawy z dn. 28.07.2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.2019.785 j.t. ze zm.) w zw. z art. 100 kpc. Oplata stosunkowa od dochodzonej pozewem kwoty wynosi 4.500 zł (5 % z 90.000 zł), pozwany przegrał sprawę w 2/3 częściach, zatem winien ponieść na rzecz Skarbu Państwa 2/3 opłaty, czyli 3.000 zł.

Podstawą orzeczenia zawartego w pkt IV wyroku są przepisy art. 108 § 1 w zw. z art. 100, art. 98 § 1 i 3, art. 99 kpc. Obie strony poniosły koszty procesu w kwotach po 5.417 zł obejmujące 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa i 5.400 zł wynagrodzenia radcowskiego zgodnie z § 2 pkt 6 rozp. Min. Spraw. z dn. 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265 j.t.). Powódka wygrała sprawę w 2/3, pozwany winien więc zwrócić jej 2/3 z 5.417 zł, czyli 3.611,34 zł. Przegrała natomiast sprawę w 1/3, zatem winna zwrócić pozwanemu 1/3 z 5.417 zł, czyli 1.805,67 zł. Po potrąceniu tych kwot uzyskujemy kwotę 1.805,67 zł (3.611,34 zł – 1.805,67 zł) należną powódce od pozwanego tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSO Edyta Sikorska